

**OROSHÁZA VÁROS
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA**

2015.

Véleményezési dokumentáció

IRÁNYÍTÓCSOPORT:

Polgármester	Dávid Zoltán
Alpolgármester	Bojtor István
Alpolgármester	Fejes Róbertné
Társadalmi alpolgármester	Elekes Lajos

TERVEZŐK:

Felelős tervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)
Társadalompolitikai szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Gazdaságfejlesztési szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Településtervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006) Várkonyi Gábor településmérnök
Zöldfelületi és tájrendezés	Vakula Réka (TK 01-5261)
Közlekedés	Bombolya Erzsébet (Tkö 06-0349)
Víziközművek	Patkós Margit (TV 06-0006)
Energetika, elektronikus hírközlés	Somogyi János (Te, TH 06-0467) Ivánkovits Imre Tóbiás Zoltán
Antiszegregációs szakértő	Bernáth Péter
Környezetvédelmi szakértő	Novai György (SZKV 06-0171) Dr. Szanka Károly (SZÉ 06-0021)
Műemlékvédelmi szakértő	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)

TOVÁBBI KÖZREMŰKÖDŐK:

Orosháza Város Önkormányzata

Barák Anita	Városfejlesztési irodavezető
Novák Péter	Városi főépítész
Püspöki-Sinka Edit	Városfejlesztési iroda
Karsai Sándor	Városfejlesztési iroda
Horváth József	Önkormányzati képviselő
Kovács György	Igazgatási irodavezető
Vargáné Szluka Izabella	Szociális csoport
Patyi Gábor	Kulturális csoport
Kiss László	Jövő Építők TDM
Oláh Viktor	Városfejlesztési iroda
Dr. Kóródi Attila	Jogi csoport

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ	5
2. A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE	7
2.1 KIHÍVÁSOK	7
2.2 JÖVŐKÉP 2030.....	8
3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	9
2.3 OROSHÁZA JÖVŐKÉPE A TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, TÁJI, TERMÉSZETI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉRE VONATKOZÓAN	9
2.3.1 Társadalmi jövőkép	9
2.4 OROSHÁZA JÖVŐKÉPE A TÉRSÉGI SZEREPÉRE VONATKOZÓAN, POZÍCIÓJA A TELEPÜLÉSEK HÁLÓZATÁBAN 10	10
2.5 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE	11
3. CÉLOK	12
3.1 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ÁTFOGÓ CÉLKITŰZÉSEI	12
3.2 RÉSZCÉLOK.....	13
3.2.1 Nyílt közélet, hozzáférhető információk, párbeszéd, közös érdekek felismerése, hatékony partnerség, önismereti fejlesztés	13
3.2.2 Fenntartható, rugalmas, képességeket és tehetséget kibontakoztató közélet, közművelődés, sportélet, megbízható, stabil egészségügy, gondoskodó, segítő szociális intézmény-rendszer.....	14
3.2.3 Ipari Park közlekedési-, közmű- és üzleti infrastruktúra-fejlesztése, komplex turisztikai fejlesztés	16
3.2.4 Érdekképviseleti, együttműködési, közös marketing és gazdasági pozíciószerezési célú kapcsolatépítés Orosháza funkcionális és tágabb térségében, beleértve a határon túli településeket (Arad és környéke)	17
3.2.5 Energia-gazdálkodás ésszerűsítése geotermikus-, szolár- és biogáz-energia kiaknázásával, épületenergetikai korszerűsítésekkel.....	18
3.2.6 Belső közlekedési hálózatok racionalizálása szakági koncepció alapján	19
3.2.7 „Zöld-város” fejlesztések, építészeti arculat alakítása.....	20
3.3 A FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉRTELMEZÉSE AZ EGYES TELEPÜLÉSRÉSZEKRE	21
3.4 A JÖVŐKÉP, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK, AZ ÁTFOGÓ ÉS A RÉSZCÉLOK KAPCSOLATA.....	24
4. A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA A MAGASABB SZINTŰ KONCEPCIÓKKAL 26	26
4.1 A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA AZ ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL..	26
4.2 A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA A BÉKÉS MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL	27
5. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	29
5.1 A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA.....	29
5.2 A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMEL ALAPJÁN JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMELNEK TÉRBELI RENDJÉRE ÉS A TERÜLETFELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA	29
5.3 AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELMEÉRE ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSÉRE	31

1. BEVEZETŐ

Konceptió célja,
megalapozása

A Településfejlesztési Konceptió hosszú távra (15 évre) készített dokumentum, amely meghatározza a város jövőbeni változásainak tervezett irányát és a fejlesztési célokat a környezeti, társadalmi, gazdasági adottságokra alapozva.

Az adottságokat az „Orosháza Településfejlesztési Konceptiója, Integrált Településfejlesztési Stratégiája és Településrendezési Eszközei Megalapozó Vizsgálata 2015” című dokumentum tárta fel. A vizsgálat igyekezett felderíteni a helyi társadalom elvárásait, javaslatait interjúk, csoportos megbeszélések és lakossági kérdőíves felmérés segítségével.

Előzmények

Orosháza 2001-ben fogalmazott meg legutóbb Településfejlesztési Konceptiót, amely a településrendezési tervet készítette elő, ezért a koncepcionális elemeken kívül programot adott a városszerkezeti, területfelhasználási változtatásokhoz. Hasonló okból történt meg a felülvizsgálata is 2011-ben.

A 2001. évi konceptió prioritásként kezelte a város népességmegtartó képességének erősítését. Készítésének időszakában még nem mutatkozott meg egyértelműen a népességfogyás trendje, ezért arra a legvalószínűbb forgatókönyvre épült, hogy a város lakosságának száma az 1920-1960 között tartósan fennállt 30-32 ezer fő értéken stabilizálódik. Erre a népességre számítva jelentős lakóterületi kijelöléseket (Szőlő városrész), új alközpontokat irányzott elő, de már jelezte a külső veszélyeket is (közlekedési feltételek javulásának, területi fejlődés kiegyenlítődének, mezőgazdaság struktúraváltásának elmaradása, Gyopáros parciális fejlődése), melyek visszavethetik a kedvező folyamatokat. A 2011. évi felülvizsgálat megállapította, hogy a veszélyek valósággá váltak, ráadásul a gazdasági világválság térségi jelenségeivel és a fokozódó elvándorlással is meg kell küzdeni, ezért a konceptió módosítása visszafogta a tervezett tömbfeltárásos lakóterület-fejlesztéseket, expanzív közlekedési javaslatokat. A város belső közlekedésének racionalizálásáról, a munkahelyek könnyebb elérhetőségének biztosításáról, az iparterületek, az Ipari Park valamint az idegenforgalom fejlődéséről azonban a módosított konceptió sem mondott le, mivel az elvándorlási okok között első helyen a megélhetési, érvényesülési hátrányokat és a munkalehetőség hiányát nevezte meg.

Jelen konceptió megalapozó vizsgálatai megerősítik a 2011-ben már észlelt népességfogyási tendenciát, főleg az ifjabb korosztály elvándorlási hajlandóságát, annak ellenére, hogy a nyilvántartott álláskeresők száma azóta csökkent és a gazdasági hajtóerő nem szenvedett további veszteségeket. Felvetődik a társadalmi tőke hiányosságának szerepe a népességmegtartás gyengeségében: elég erősek-e a kapcsolati szálak, amelyek átszövik a város társadalmát, közösséggé formálják-e a lakosságot? Van-e igazi kohézió a térbeli-települési összetartozáson kívül?

Országos és
megyei konceptió

A társadalom fejlesztésének szükségességére az 1/2014 (I.3) OGy. határozattal elfogadott Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) is rávilágít. A városfejlesztés nemzeti prioritásai között szerepel a vidéki települések népségmegtartó erejének erősítése, az agrár- és élelmiszergazdaságon túl a vidéki foglalkoztatást biztosító további gazdasági ágazatok fejlesztése, a gazdasági diverzifikáció, a helyi gazdaság megerősítése.

Az OFTK alapján alkotta meg Békés Megye Közgyűlése a 3/2014. (II. 3.) határozatával elfogadott megyei Területfejlesztési Konceptiót. A jövőkép szerint „Békés megye a hazai élelmiszer-gazdaság motorja, fenntartható mintatársága, szervező ereje”. A fejlesztés prioritásai a „Gazdasági struktúra megújítása”, a „Megye térszerkezetének továbbfejlesztése”, a „Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése” és az „Emberi erőforrás-fejlesztés”.

Konceptió tagozódása

Orosháza Város Településfejlesztési Konceptiójának a fenti előzményeket és tervezési kereteket figyelembe véve kell betöltenie hármas feladatát:

- határozza meg a város gazdasági, társadalmi, táji, természeti, épített környezetére, térségi szerepére vonatkozó jövőképét,
- fogalmazza meg a jövőkép eléréséhez szükséges átfogó és részcélokat,
- foglalja össze a további tervezési feladatok kiinduló adatait.

Konceptió készítésének szakmai keretei

A Konceptió tartalmi követelményeit *a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről és egyes településrendezési jogintézményekről* szóló 314/2012. (XI.8) Kormányrendelet részletesen rögzíti.

2. A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE

2.1 Kihívások

Orosháza városnak hosszútávon szembe kell néznie a Dél-alföldi régió és Békés megye általános problémáival és a saját helyzetéből, adottságaiból eredő kihívásokkal és meg kell fogalmaznia az ezekre adható települési léptékű válaszait.

Térségi szerepkör

Az ország funkcionális térképén Orosháza a Budapeستtől távoli városgyűrű délkelet-magyarországi részeként térszerkezeti jelentőségű helyet tölt be a Békéscsaba körül kialakuló agglomerációban Békés és Gyula mellett. A Kőrös-Maros-közi hát egyetlen középvárosaként „híd” szerepét tölti be Csongrád és Békés megye települései között, valamint Dél-Békés és az országhatáron túli Arad város környéke között. Orosháza közvetítő településként segítheti a periférikus helyzetű Mezőkovácsházi Járás településeinek a gazdasági-társadalmi vérkeringésbe való bekapcsolódását. A kapcsolatépítő szerep azonban egyelőre nem érvényesül, részben a közlekedési viszonyok elégtelensége, a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) rossz elérhetősége, másrészt az intézményes együttműködés kialakulatlansága miatt.

A szűkebb és bővebb térség lakosságának intézményi ellátása tekintetében felelősséget visel Orosháza az egészségügyben (kórháza miatt), a közoktatásban (közéiskoláinak és főiskolai tagintézményének köszönhetően) és szociális gondoskodás terén (speciális szakfeladatok). A város munkaerő-piaci vonzása biztosítja a kistérségének, valamint Dél-békés nyugati pereme és Csongrád megye közelben fekvő, intenzív kertkultúrával foglalkozó községei ipari munkavállalóinak megélhetését.

Uniós várospolitika

Az Európai Unió kész arra, hogy városai térszervező szerepének betöltéséhez segítséget nyújtson fejlesztési alapjain keresztül. Támogatja a mobilitást és lakhatóságot egyaránt szem előtt tartó közlekedésfejlesztést, az ésszerű természet- és energiagazdálkodást, a funkciógazdag városközpont és nyugodt lakókörnyezet egységét, az építészeti örökségvédelmet. E mellett hozzájárul a gazdasági fejlődéshez szükséges infrastruktúrák kiépítéséhez, a lakossági ellátórendszerekhez, sport-, felüdülés- és kultúrafejlesztéshez, az esélyegyenlőséghez, közbiztonsághoz és a közösségi együttműködés ösztönzéséhez. Szorgalmazza a kísérletezés, újítás térnyerését.

Gazdasági kihívások

Az országos viszonylatban is kiváló minőségű orosházi földek, a megörökölt gazdálkodási ismeretek a globális élelmiszer-hiány folytán idővel felértékelődnek. Kérdés, hogy a klímaváltozáshoz, a fokozottan érzékeny felszín alatti vizek védelméhez és a fenntarthatóság követelményeihez hozzá tud-e majd igazodni a mezőgazdaság és a feldolgozóipar. Létrejön-e szorosabb kapcsolat a helyi piac és termelés között, hogy rövid ellátási láncok alakulhassanak ki? Szélesíthető-e a gazdálkodási struktúra, belépnek-e nagyobb élőmunka-igényű formák és magasabb hozzáadott-értéket előállító feldolgozási módok? Sikerül-e leküzdeni a kisgazdálkodók szövetkezési készségének hiányát és együtt megjelenni a hazai és nemzetközi piacokon?

Orosháza fejlett ipara (megyében a második legjelentősebb), egyebek között a hagyományokkal rendelkező élelmiszeripar, üvegipar és gépgyártás megújulási képessége esélyt jelenthet a piacokért folytatott versenyben és a nagyobb jövedelmezőséget célzó törekvésekben. A város a helyi termékek népszerűsítésével, a

cégek piacra jutásának és klaszteresedésének koordinálásával, adókedvezményekkel és az Ipari Park fogadókészségének növelésével támogathatja az ipart, azonban kevés segítő eszköze van a közlekedési infrastruktúra versenyhátrányt okozó hiányainak felszámolásához. A közlekedésfejlesztés elmaradása leszálló ágba taszíthatja a meglévő gazdasági vállalkozásokat és tartósíthatja a kül- és belföldi tőkevonzó képesség rendkívül alacsony szintjét.

A K+F tevékenység jelen van a város iparában és a Kodolányi János Főiskola révén. Remélhetően egyre jelentősebb szerepet játszik majd az innovációs folyamatban.

Gyopáros jövője

A Gyopárosfürdőre épülő lakossági rekreáció és idegenforgalom fejlődési irányának kijelölése több okból is kulcskérdés: a gyopárosi szikes tavak, az erdei környezet és a termálvíz-adottságok bázisán kiépült fürdőturizmus Orosháza külső megítélésének, imázsának egyik eleme, így a helyi identitás erősítésében szerepet játszik. Másrészt az elmúlt 15 év fejlesztései a Dél-Alföld fürdőkulturájának „gyöngyszem”-évé tették Gyoparost, 250 ezer fő fölötti látogatószámával a régió 9 legnagyobb fürdője között szerepel, ily módon gazdasági szempontból is fontos tényezővé vált Orosháza számára. Kérdés, hogy milyen egyedi profil felel meg a legjobban az adottságainak a sikeres jövő és a fenntarthatóság szempontjából. Érdemes-e tovább növelni kapacitását, bővíteni szolgáltatásait és attrakcióit?

Népesség-csökkenés

Orosháza város népessége előregedő és folyamatosan fogyó, csakúgy, mint országosan és megyei viszonylatban. A folyamat megállítása nélkül redukálódási spirálba kerülhet a város fejlettségi szintje és népességszáma: a népességszám csökkenése miatt a humán erőforrás és ezáltal a gazdaság, a megélhetési lehetőségek gyengülnek, az intézményrendszer is visszalépésre kényszerül. A romló megélhetés és ellátási szint az aktív korúak újabb elvándorlásához vezet és a folyamat alacsonyabb szinten újratekődik. Már jelenleg is megmutatkozik az ingatlanok elhagyása és piacra dobása, a szakképzett munkaerő hiánya. A demográfiai viszonyokra elsősorban a helyi társadalom összetartó ereje, valamint a megélhetési viszonyok vannak hatással, melyek közül az utóbbi főleg gazdasági fejlettség és önfoglalkoztatási készség és lehetőség kérdése, a társadalmi kohézió építése pedig sokrétű beavatkozást igényel.

2.2 Jövőkép 2030

A Megalapozó vizsgálat eredményeit összesítve megállapítható, hogy Orosháza fejlesztési szempontból meghatározó sajátossága a Körös-Maros-közi hát településeit összefogó központi szerepköre, kiváló termőföldjei, melyre a mezőgazdaság alapozhat, a szénhidrogén-bányászatból kinőtt és mára térségi szervező erőre szert tett ipara és Gyopáros idegenforgalmi potenciálja.

A városfejlesztést alapvetően korlátozó tényező Orosházán a nagy európai és hazai úthálózatoktól való elszakadás, a fejlettebb régiókba való elvándorlás globális jelensége. Lehetőséget rejt viszont a sokoldalú, kölcsönösen előnyös és egymást támogató együttműködés a térség és Dél-Békés, valamint a határon túli régió településeivel, melynek keretei még kiforratlanok.

A város koncepciója kifejezi a lakosainak és a más módon ide kötődőknek az elvárását a továbblépés irányáról, módjáról. Megmutatja, hogy milyen képet alkotnak az általuk ideálisnak tartott jövőbeni Orosházáról.

Az adottságok, az erőforrások, a korlátok és a vélemények együttes értékelése, valamint a város lehetséges fejlesztési irányairól folytatott eszmecserék és szakmai vélemények alapján Orosháza hosszútávon (2030 évre kitekintve) az alábbi általános jövőképet fogalmazza meg magáról.

Orosháza Város Jövőképe 2030

„Orosháza erős gazdasága, fejlett idegenforgalma és sokrétű településközi, határon túlnyúló kapcsolatai révén stabil megélhetést, színvonalas intézményi ellátást, egyéni kibontakozási lehetőséget és rekreációt nyújtó középváros, amelyre büszkék vagyunk”

2.3 Orosháza jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

2.3.1 Társadalmi jövőkép

Nyitott, érdeklődő társadalom	2030-ra Orosháza társadalma nyitottabbá, érdeklődőbbé, a régi és új értékek iránt fogékonyabbá válik. A lakosság száma kisebb-nagyobb el- és idevándorlás mellett végül 25 000 fő körül állandósul. Az itt felnövő fiatal felnőttek többnyire helyben keresik a boldogulást és alapítanak családot, mert sok szálon érzelmileg kötődnek a városhoz. Fontosnak tartják itteni gyökereiket és a jól ismert és támogató társadalmi közegért cserébe elfogadják a távolabbinál szerényebb hazai, helyi lehetőségeket.
Intézményi ellátás	<p>A lakosok elégedettek a település életminőségével. A születéstől idős korig ellátást nyújtó különböző intézmények szakszerűen, összehangoltan, gondoskodóan működnek, nyitottak a párbeszédre, rugalmasan alkalmazkodnak a vonzáskörzetükben élők helyzetének és igényeinek változásához.</p> <p>A közoktatás a tanulók természetes érdeklődésére és sikerélményére alapozva éri el jó eredményeit. A továbbtanuláshoz, pályaválasztáshoz hathatós segítséget kapnak a tanulók. A szakképzés támogatja a helyi gazdaságot és követi a szakmák iránti keresletet.</p> <p>Az egészségügyben megbízhatóan működik az alap- és szakellátás. A Kórház fenntarthatóságához a térségben hiányzó speciális szakterület fejlesztése is hozzájárul.</p> <p>A szociális háló a kötelező ellátáson túl továbbra is kiterjed a gondoskodás egyébe, helyben már kialakult formáira a rászorultak számához alkalmazkodva.</p>
Civil háló	A lakosság igényli a közéletben való részvételt, civil szervezetei segítségével és helyi képviselőin keresztül felelősen alakítja a közösség sorsát. A kulturális „találkozások” és a sport közös értéktudatot alakítanak ki. Az idelátogató turistákkal türelmesek, vendégszeretőek a lakosok.

2.3.2 Gazdasági jövőkép

Orosháza tradicionális iparágai és mezőgazdasága jól teljesít, a tartósan stabil működés kiegyensúlyozott foglalkoztatottsági helyzetet teremt és a helyi adózás révén stabil önkormányzati gazdálkodást biztosít. A forrásokkal jól bánó önkormányzat a lakosság méltányos elvárásainak megfelelő szolgáltatásokat és ellátást tud nyújtani.

Az Ipari Parkba egymással is együttműködő kis- és középvállalkozások települnek be. Betelik a Déli Ipari Park és megnyílik az északi Ipari Park. A helyben megtermelt jó minőségű mezőgazdasági termékek nagyrészt lefedik a helyi piaci igényeket és feldolgozva külső piacra tudnak jutni. Fejlett a település értéktára.

Az idegenforgalom bevételei növekednek Gyopáros bővülő szolgáltatásai és a térség komplex programkínálata folytán.

Orosháza külső közlekedési hálózata Szentés, Szarvas és Arad irányában főúti kapcsolattal egészül ki az országos hálózatfejlesztési koncepciónak megfelelően. A belső közlekedést szükséges és elégséges gyűjtőúthálózat, városrész-közi összeköttetések, kerékpárforgalmi-rendszer, helyi autóbushálózat és elővárosi jellegű vasúti viszonylat támogatja. A belváros mentes az átmenő forgalomtól.

2.3.3 Táj, természeti jövőkép

A táj megtartja értékeit és erdősávok, fasorok teszik változatosabbá. A külterületi üzemek és lakott házak feltáróújtjai minden időszakban járhatók. A lakott és megművelt tanyák száma nő, az idősebbek gazdálkodási ismereteit, az egymásra épülő, ezért fenntartható állattartási és növénytermesztési módszereket a fiatalok átveszik, elsajátítják. A belterületen közparkok, közkertek, fasorok és gondozott intézménykertek hálózata biztosítja a zöldebb városképet, a lakosság szabadtéri pihenését, jobb levegőjét.

2.3.4 Épített környezet jövőképe

Orosháza épületállománya továbbra is gondozott, fokozatosan megújulnak magánházaik, középületei és közterületei. Arculatát tekintve megőrzi műemléki és helyi építészeti értékei állapotát és új építései is igényesek. A lakóterületek élhetőek maradnak, a közlekedés moderált, a sűrű beépítésű övezetekben intenzíven fenntartott zöldfelületek és közterek szolgálják a lakosság szabadtéri pihenését és találkozását. A családi házas városrészek jól megközelíthetőek, központjuk kialakult, a kapcsolódó közterek rendezettek.

2.4 Orosháza jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan, pozíciója a települések hálózatában

Orosháza a történetileg kialakult kistérségének, a jelenlegi Orosházai Járásnak a központja. Fejlett ipara és intézményhálózata révén funkcionális vonzáskörzete Csongrád megye határmenti falvaira és Békés megye délnyugati részére is kiterjed. Középváros, amely a Békési-hát nyugati részének és a kapcsolódó dél-békési területnek a legnagyobb településeként híd-szerepet is betölt az ország többi része felé és a határon túlnyúló kapcsolatok, együttműködések tekintetében. Központi funkcióit a csökkenő, majd alacsonyabb szinten beálló népességszáma mellett is megtartja. A hazai településhálózatban elfoglalt pozícióját meghatározza, hogy a Budapesttől távoli, országhatár menti városöv délkeleti elemét képező Békéscsabai agglomeráció része Gyula és Békés városokkal együtt.

2.5 Településfejlesztési elvek rögzítése

A fejlesztés gazdasági, társadalmi és környezeti szempontú megközelítései nem választhatók szét független elemekre: bármely irányú beavatkozás hatást gyakorol a többi területre is. A várható hatások feltérképezése meg kell, hogy előzze a fejlesztés lépéseit. Azok a beavatkozások tekinthetők sikeresnek, melyek kedvező irányba mozdítják a többi terület folyamatait is. A tárgyiasuló fejlesztések mellett a humán szférát belsőleg erősítő akciók, programok, kapcsolati lehetőségek, információ-átadások hasznossága is nyilvánvaló és ár-érték arány tekintetében kifizetődőbbek is lehetnek, mint a fizikailag megfogható eredmények. Együttes alkalmazásuk, az *integrált megközelítés*, a fejlesztési források megszerzése és felhasználása során egyaránt nagyobb hatékonyságot eredményez. A komplex programokat több operatív programból, uniós és hazai források kombinációjával, magántőke bevonása mellett is lehet finanszírozni.

A településfejlesztés során kiemelten fontos a *fenntarthatóság elvének követése*, környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt. A környezeti fenntarthatóság elsősorban az épületek energiahatékonyságának javítását, megújuló energiák használatát és az ésszerű hulladék- és vízgazdálkodást foglalja magában. A város népességmegtartó képességének fejlesztése, erősítése kívánatos, olyan körülményeket (lakás, közmű, otthonos településkép, hagyományápolás) kell teremteni, ami az itt élőket is marasztalja és másokra is vonzó hatást gyakorol. Mind a természeti, mind az épített környezet védelme, az ökológiai szempontból előnyös adottságok (köztük Gyopáros szikes tórendszere és parkerdői) megőrzése, a tájhasználat tudatos alakítása fontos szempont.

A gazdasági életben az egymásra épülő, egymás tevékenységét kiegészítő, az új technológiákat innovatív módon integráló vállalkozások biztosíthatnak fenntartható fejlődést. A közlekedési kényszer csökkenése versenyelőnyt jelent, ezáltal a vállalkozások fennmaradásának nagyobb az esélye. A szállítási idő és távolság redukálható az ésszerű együttműködésekkel, a lakóhely és munkahely közelítésével és a helyi piaci igények belső forrásból való ellátásával. A „belső” körbe a környező települések is beletartoznak, főként a békéscsabai agglomeráció, valamint Dél-Békés és Arad-megye vállalkozásaival érdemes kooperálni azok közelségére való tekintettel.

Orosháza saját erőforrásainak teljes kihasználásával (ingatlan-hasznosítás, kapacitáskitöltés, emberi erőforrás-gazdálkodás), szükség szerinti átcsoportosításával relatíve alacsonyán tarthatja működési költségeit. A rugalmas alkalmazkodás elve egyre inkább előtérbe kerül. A felgyorsuló változások korában a naprakész válaszok gyors megtalálása, a rossz irányú folyamatok azonnali transzformálása szükséges.

A döntéseket a lakosság részvételével kell meghozni. A közösen eltervezett tevékenységek a felelősségérzetten keresztül és a közvetlen sikerélmény kilátása által a célok teljesebb megvalósulásához vezetnek. Az uniós szándékok szerint támogatandó az info-kommunikációs technológiák beépülése a tájékoztatás, tervezés, előkészítés, létrehozás, megosztás és értékelés folyamataiba. Könnyen belátható, hogy az információ- és a tudás- transzfer nagyobb erőt tud megmozgatni a társadalom „becsatornázottsága” segítségével.

3. CÉLOK

Orosháza elérendő jövőképe, a településfejlesztési elvek, valamint a város előtt álló kihívások alapján hosszútávlatú átfogó célok jelölhetők ki, melyek megmutatják, hogyan lehet a jövőkép elérése érdekében a város meglévő belső erősségeire támaszkodni, gyengeségeit ellensúlyozni, a külső veszélyek fenyegetését enyhíteni és a kívülről érkező lehetőségeket kihasználni.

3.1 Településfejlesztés átfogó célkitűzései

Városunk 2030-ig elérendő célállapotának eléréséhez a következő hosszútávlatú célkitűzések megvalósításán keresztül vezet el az út:

1. Átfogó célkitűzés

Értékekre nyitott, együttműködő, tevékeny, alkalmazkodóképes, újírtásra kész, tanult társadalom fejlesztése

2. Átfogó célkitűzés

Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással

3. Átfogó célkitűzés

Fenntartható város megteremtése racionális energiagazdálkodással, szükséges és elégséges belső közlekedési hálózatok kialakításával, zöldebb környezettel

A társadalom fejlesztése prioritást élvez a várható változások tovagyrúzó hatása miatt. A nyitott, együttműködő, innovatív szemléletű emberek könnyebben megtalálják az optimális megoldásokat a felmerülő problémákra és eredményesebbek a megvalósítás során. Eltárgyasult világunk nélkülözi a közös akarat erejébe vetett hitet, amellyel pedig „hegyeket lehet megmozgatni”. Orosháza lakosai képesek lesznek a helyi társadalom rejtett tartalékainak feltárására, mert nyilvánvaló, hogy e nélkül nem fordítható meg a népességfogyás, nem mérsékelhetők a globális elvándorlási jelenségek helyi hatásai.

A város fogadóképes kell, hogy legyen a gazdaság bővülésére, hiszen története során eddig is a mezőgazdaság és az ipar volt a fejlődés motorja. Részben a társadalom fejlődése is növeli a fogadóképeséget (humán erőforrás), de infrastruktúra kiépítésével is támogathatók a vállalkozások. A helyi és a térségi gazdaságot a makrokörnyezetbe ágyazó gyors közlekedési hálózatok közelebb hozása azonban csak települések összefogásával és érdekérvényesítésével lehetséges.

A fenntarthatóság a város működésének összes szintjére és területére vonatkozó elv, az energetika, a közlekedés és a zöldfelületi hálózat célzott fejlesztése azonban prioritást élvez, mert nagymértékű előrelépést eredményez.

3.2 Részcélok

Az átfogó célok kezelhetősége érdekében jobban körvonalazott részcélok állapíthatók meg, melyek már – jellegüktől függően – városrészekhez, területekhez is köthetők.

Orosháza fejlesztésének koncepcionális céljai az alábbi részcélokra tagolhatók.

Orosháza településfejlesztésének rész céljai:

- **Nyílt közélet, hozzáférhető információk, párbeszéd, közös érdekek felismerése, hatékony partnerség, önismereti fejlesztés**
- **Fenntartható, rugalmas, képességeket és tehetséget kibontakoztató közoktatás, közművelődés, sportélet, megbízható, stabil egészségügy, gondoskodó, segítő szociális intézmény-rendszer**
- **Ipari Park közlekedési-, közmű- és üzleti infrastruktúra-fejlesztése, komplex turizmusfejlesztés**
- **Érdekképviselői, együttműködési, közös marketing és gazdasági pozíciószerezési célú kapcsolatépítés Orosháza funkcionális és tágabb térségében, beleértve a határon túli településeket (Arad és környéke)**
- **Energia-gazdálkodás ésszerűsítése geotermikus-, szolár- és biogáz-energia kiaknázásával, épületenergetikai korszerűsítésekkel**
- **Belső közlekedési hálózatok racionalizálása szakági koncepció alapján**
- **„Zöld-város” fejlesztések, építészeti arculat alakítása**

3.2.1 Nyílt közélet, hozzáférhető információk, párbeszéd, közös érdekek felismerése, hatékony partnerség, önismereti fejlesztés

Városi média	Orosháza meglévő kommunikációs felületei továbbra is maradjanak nyitottak a közösségi események, kérdések és problémák felvetése és megbeszélése előtt. Médiaiban, rendezvényeken, kiállításokon kapjanak nyilvánosságot és bátorítást a fiatalok művészi önkifejezésének próbálkozásai. Váljanak ismertté a helyi társadalom számára élő tapasztalatul szolgáló és tágabb kitekintést biztosító orosházi életutak.
Intézményi IKT	Az intézmények informatikai fejlesztésével és hálózatba kapcsolásával, valamint a hálózat okos felhasználásával váljanak nyomon követhetővé és átbeszélhetővé céljaik, elveik, működésük, problémáik és a problémára adott válaszaik.
Rendhagyó újítások	A városi élet különböző szegmenseinek, szereplőinek, korosztályainak, érdekeinek találkoztatása – beleértve a nem megszokott társításokat is, mint például gazdaság-művészet, oktatás-gondoskodás, energetika-egészségügy, hitélet-környezetvédelem stb. – új megközelítési módokat és szemléletet, új értékeket hozhat létre. Az eddig fel nem ismert közös érdekekre is rávilágíthatnak a párbeszéd, melyeket az érdeklődés felkeltése révén sikerrel kamatoztathat a város.

Az önkormányzati fejlesztési tevékenység tervezése a lakosság bevonásával, interaktív módszerrel, a megvalósítás és értékelés szintén társadalmi részvétellel történjen.

A részcélok megvalósításának várható eredményei:

- A város életének „ön-kormányzása” mélyreható változásokat vetít előre. Jobban magukénak érzik a várost azok, akik látják helyzetét és problémáit, résztvehetnek a közösségi elhatározások előkészítésében és véleményükre kíváncsi a közösség. Többféle érdek és szemlélet találkozása árnyaltabb döntéshozatalt eredményez. A város irányítása erősebb közösségi kontroll alá kerülhet, hitelesebbé válhat. Az érvelés képessége jobban kifejlődhet, a diskurzus tartalmasabb lehet. Mások meghallgatása toleránsabbá teszi a társadalmat.
- Az önkifejezés lehetőségével bátorított fiatalok nyitottabb, öntudatosabb, érdeklődőbb, vállalkozó szellemű felnőttekké válhatnak, nagyobb eséllyel találhatják meg boldogulásukat és sikereik révén jobban kötődnek városukhoz.
- Tanulságos orosházi életutak vagy személyes problémamegoldások megismerése motiválhatja a fiatalok saját életpályájának megtalálását, növelheti a tanulási kedvet, értékesebb munkaerő nevelődhet ki.
- A közösség által nyomon követhető intézmény-ellátási rendszer biztonságérzetet, kiszámíthatóságot és szorosabb kontaktust eredményez, mindkét részről a bizalom válik alapállássá. Az ellátottak elégedettebbek lesznek városukkal. Az aktív együttműködés javítja az ellátás hatékonyságát.
- Az érdeklődés felébresztése mások tevékenysége és közös ügyeink iránt innovációs erőt jelent. A meglepetés, a szokatlan kérdésfeltevés, a váratlan helyzetek előidézése gondolkodásra készítet és nagyobb adaptációs készséget fejleszt ki. A társadalom könnyebben felismeri saját problémáit és rugalmasabban megtalálja az alkalmas válaszokat.

3.2.2 Fenntartható, rugalmas, képességeket és tehetséget kibontakoztató közoktatás, közművelődés, sportélet, megbízható, stabil egészségügy, gondoskodó, segítő szociális intézmény-rendszer

Bizalomra
építkezés

Az intézmény-hálózat jó színvonalának megtartása csökkenő népességszám mellett akkor lehetséges, ha működése kapacitás-hatékony, az üzemeltetés költségkímélő, az ellátó-helyek összehangoltak és a humán-erőforrás felkészült. Fontos szem előtt tartani a már említett bizalmi alapállást, amellyel külön költség nélkül képes jelentősen javítani az intézmény megítélését, az ellátottak közérzetét.

Óvodák

Az óvodai nevelésben fokozott figyelmet kell fordítani az elért szakmai színvonal megtartására, a városon belüli jó gyakorlatok átvételére, a különböző fenntartású intézmények közötti szakmai kapcsolat kiépítésére és a szegregációs jelenségek megelőző kezelésére.

Közoktatás	<p>A közoktatásban a korosztályi adottságokhoz jobban alkalmazkodó, érdekesebb, élményszerűbb tudásátadásra kell törekedni, felhasználva az informatikai eszközöket és élve a szabadban, releváns helyszínen történő foglalkoztatás lehetőségével. Utóbbihoz városi közterek és közkertek, gumiszőnyeges forgalom-mentes futópálya kialakítása szükséges. A mindennapos testneveléshez a tornaterem-tornacsarnok alapterületet növelni szükséges és tanuszodát kell emelni a városközponti iskolákhoz 10 perc gyaloglási távolságon belül. A kötelező tanrendi elemek mellett a tanulók érdeklődésére számot tartó, önkifejezést segítő foglalkozások (kultúra, művészetek) és sportlehetőségek álljanak nyitva az iskolákban, az intézmények közötti átjárhatóság biztosításával. A pedagógusok folyamatos továbbképzése, a jógyakorlatok átadása-átvétele, a kollegialitás felépítése elengedhetetlen. A tanulásra motiváló módszerek beiktatásával az oktatás eredményessége növelhető, ilyen eszköz lehet az elérhető állapot tanult, képzett szakemberek általi illusztrálása (modell), segítve a pályaválasztást is. A nyelvi készségek fejlesztése hangsúlyozott fontosságú, nemzetközi intézményi és személyes kapcsolatok kiépítésével, anyanyelvi tanár alkalmazásával, egyéb módokon hatékonyságát növelni szükséges.</p>
Szakképzés	<p>A szakképző intézmény térségi gazdaságba való beágyazottsága, piacképes szakmaszerzési kínálata kölcsönös előnyökhöz vezethet. A mezőgazdasági irányultság megtartása városi érdek.</p>
Felnőttképzés	<p>A felnőttképzés lehetősége álljon nyitva a lakosság számára, hiszen az életen át tartó tanulás esélyt ad az önbecsülésre, rugalmas alkalmazkodásra, sikeres munkavállalásra.</p>
Felsőfokú képzés	<p>Orosháza továbbra is adjon otthont felsőfokú oktatásnak. A város és az intézmény együtt keresse a lehetőségeket a versenyképesség, fenntarthatóság, innovációs potenciál növelésére, hogy az oktató- és kutatótevékenység mellett az ifjú korosztály kreatív fejlesztésének bázisává is váljék. Helyi ösztöndíjrendszerrel és a diákok gyakorlatszerzésének segítségével támogatni szükséges a tudásműhely kialakulását.</p>
Közművelődés	<p>A város közművelődésének intézményes színtereire (művelődési ház, városi könyvtár, területi múzeum, zeneiskola) és virtuális helyszíneire (helyi média) fokozott felelősség nehezedik a hagyományos értékek devalválódása elleni küzdelemben, amelynek tétje nem kevesebb, mint nemzeti és helyi identitásunk elvesztése és Orosháza hanyatlása. Számos civil- és magánjelleű kulturális létesítmény teszi még színesebbé a város életét. A kultúra és a művészet köreiből karizmatikus személyiségek érkeznek a város társadalmába, összekovácsolódott csoportok nőnek ki. A legtevékenyebb civil szerveződések e területekhez köthetők, nem is beszélve az idegenforgalomban betöltött szerepükről. A vizsgálatok alapján az intézményekre nyugodtan rá lehet bízni saját fejlődési pályájuk alakítását, ehhez a működési feltételek biztosításával kell hozzájárulnia a városnak. Kis összegű támogatások nagy segítséget nyújthatnak a civil- és magán művelődési létesítményeknek.</p>
Sportélet	<p>A város sportélete a helyi energiák egyik keletkezési helye. A rendszeres sportolás számtalan haszna nyilvánvaló, versenyszinten pedig közösségformáló erő. A húzó sportágak nagyrendezvényeit is befogadó sportcsarnok létesítésének lehetőségét és módját kell megtalálni a hosszútávlatú üzemeltethetőség kiemelt szempontját figyelembe véve.</p>
Egészségügy	<p>A város egészségügyi ellátásának alapja a Kórház, amelynek vonzásterülete Orosháza központi funkciói közül a legnagyobb kiterjedésű. A sokrétű egészségügyi alap- és</p>

szakellátási mód és -hely működésének összehangolása feltétlenül szükséges a fenntartható feladatellátáshoz. Biztosítani kell a működés fizikai kereteit (épületek, parkolók) és korszerű felszereltségét. A Kórháznak keresnie kell a tartósan stabil gazdálkodását megalapozó specifikus feladatvállalást, olyan szakellátás kialakításával, amely térségi hiányt pótol.

Szociális ellátás

A személyes gondoskodás szerteágazó feladatrendszerét Orosházán központi intézmény látja el. A kötelező ellátási feladaton túlmenően önként is vállal a város számos segítő szolgáltatást, amely az elesett, idős, hajléktalan, problémákkal küszködő vagy sérült emberek számára mentőövet jelent. Nagyban hozzájárulnak a szociális közellátáshoz a nonprofit és civil szféra feladatvállalásai. Az idősödő népesség-összetétel miatt fokozott igény jelentkezik az idősek bentlakásos és nappali ellátására. A mennyiségi fejlődés kevésbé szükséges, azonban az épületek állapota általában elavult, korszerűsítésre és energia-takarékosságot is célzó felújításra szorulnak.

A részcélok megvalósításának várható eredményei:

- A lakosság elégedettebb lesz az intézményellátással, erősebben kötődik a városhoz.
- Erősödik Orosháza központi szerepköre.
- Egészségesebb, tanultabb, öntudatosabb lesz a lakosság, sikeresebbé válik a továbbtanulásban és munkavállalásban és nagyobb eséllyel találja meg helyét a társadalomban.
- Esélyegyenlőség a szellemileg, fizikailag, helyzetükből fakadóan leszakadó lakosok számára
- Összetartó közösségek szerveződnek, helyi energiák képződnek.

3.2.3 Ipari Park közlekedési-, közmű- és üzleti infrastruktúra-fejlesztése, komplex turisztikai fejlesztés

Ipari Park

Az Ipari Park szabad területeinek fogadókészsége növelhető a betelepülők számára a terület beruházás-előkészítésével (terepfeltöltés, igény szerinti parcellázás, közmű infrastruktúrák kiteljesítése). Célszerűnek látszik az üzleti szolgáltatások körének bővítése (portaszolgálat, hídmérleg, rakodó- és parkolóhelyek). Kiemelten kezelendő a fiatal kezdő vállalkozók starthelyzetbe hozása, valamint a munkahelyteremtő és széles körben tovaryűrűző termelés támogatása. A terület teher- és hivatásforgalmának segítése érdekében szorgalmazni kell a város déli elkerülőútjának mielőbbi megvalósulását és bekapcsolását a 47-es számú elkerülőút gyopárosi leágazásába vasúti aluljáróval.

Turizmus- fejlesztés

Gyopáros idegenforgalmi potenciáljának kiaknázása és fejlesztése kitörési pont Orosháza jövőjének alakításában. A fejlesztés a folyamatos szolgáltatás-bővítésre, a wellness-családi profil továbbépítésére és marketing-fejlesztésére, a térségi termék- és rendezvénykínálatok sajátos élménykörré való összefűzésére és hatékony értékesítésére alapozható. A szikes tórendszer és a parkerdő nyújtotta természeti értékek, valamint az országos jelentőségű lovaspálya egészítik ki a „vivő” látványosságokat, melyek frappáns ötvözet, egymásra épülő, logisztikailag is jól megszervezett kínálata hosszabb ideig a térségben tarthatja a szállóvendégeket.

A részcélok megvalósításának várható eredményei:

- A város ipara újabb vállalkozásokkal bővül. A meglévő vállalkozások jobban fejlődnek az üzleti szolgáltatások fejlődésének köszönhetően.
- Az önfoglalkoztatás bővülésével a lakosság aktivitása növekszik.
- A város déli elkerülőútjának megvalósulása javítja az Ipari Park és a déli városrész megközelíthetőségét, a vasúti aluljáró révén közvetlenül összeköti Gyopárost a Szegedi úttal kerékpáros és gyalogos forgalom tekintetében is.
- Gyopáros sikeres fejlődése javítja Orosháza imázsát, növeli az idegenforgalmi ágazat jövedelmezőségét, biztosítja a lakosok felüdülését.
- A turisztikai programcsomag részeként a környező települések is részesülnek az idegenforgalmi bevételekből.
- Megőrzésre kerülnek Gyopáros városrész természeti értékei.

3.2.4 Érdekképviseleti, együttműködési, közös marketing és gazdasági pozíciószerezési célú kapcsolatépítés Orosháza funkcionális és tágabb térségében, beleértve a határon túli településeket (Arad és környéke)

Hiányzó főutak	A város meglévő ipara a térség fejlődésének a motorja, ezért segíteni kell hátrányai leküzdésében, melyek közül legégetőbb az elégtelen közúti megközelíthetőség a nemzetközi útvonalak felől. A gyenge közlekedéscsoporthoz adottságok visszavetik Orosháza és Dél-Békés térségének fejlesztési lehetőségeit is, súlyosbítva a határmentiségből fakadó egyéb problémáikat. Orosházának hathatós lobbitevékenységgel, szükség szerinti területbiztosítással, a településcsoport érdekeinek összehangolásával és képviseletével elő kell mozdítania a főút-sűrűség növekedését a térségben. Ezáltal a hamarosan megvalósuló M44 útvonal elérése és a határon túlnyúló (Arad felé irányuló) kapcsolat is javul. Dél-Alföld egészének kapcsolatrendszerét forradalmian megváltoztatná a megyék által egyöntetűen szorgalmazott tervezett K-Ny-i főúti tengely megépülése (Soltvadkert – Kiskunmajsa – Kistelek – Mindszent – Orosháza). Az M47 gyorsforgalmi nyomvonal építése a koncepció időtávlátának végére várható (2030), megvalósulása kulcskérdés a térség jövője szempontjából.
Repülőtér	A város tulajdonában lévő működésen kívüli gyepes repülőtér újbóli üzembe helyezését szorgalmazni kell az igények felmérése és a megvalósíthatóság feltételeinek feltárás alapján. Elvben elég nagy (2500 m-nél hosszabb) a rendelkezésre álló terület közép méretű gépek fogadására.
Gazdaságfejlesztés támogatása	A gazdaság dinamikájának megtartására a városnak viszonylag szűk a közvetlen befolyása (pl. szociális szövetkezetek létrehozása, Ipari Park infrastruktúra-fejlesztés, helyi termék piacok fenntartása, létesítése), a gazdaságfejlesztés támogató programok kedvezményezettjei túlnyomórészt maguk a KKV-k. A gazdaságot segítő egyéb tényezők alakításában, így a kapcsolatépítésben is részt vállalhat a város. Támogathatja a gazdaságfejlődést a rendszeres párbeszéd és a hatékony együttműködés a város, a térség és a vállalkozók között, a közös marketing-elemek

kidolgozása és alkalmazása. Fontos a helyi termelés és a helyi piac egymásra találása, a rövid ellátási lánc (REL) előnyeinek kölcsönös felismerése. Inkluzív eredményt hoz a helyben megtermelt alapanyagok minél nagyobb arányú helyi feldolgozása és a sajátos helyi termékek kifejlesztése.

Határon túlnyúló együttműködés Dél-Békés periferiára szorult kistérségének felzárkóztatásához kapcsolódva együttműködési híd építhető ki Arad városa felé. Az euro-régióban való együttgondolkodásból és együttes cselekvésből az ipar, a mezőgazdaság és a turisztikai szektor is profitálhat. Megvalósulhat a felhalmozott elméleti és gyakorlati tudás kicserélése.

A részcélok megvalósításának várható eredményei:

- A város gazdasága a jobb elérhetőség révén jobban teljesít.
- Az idegenforgalom nő a térség jobb elérhetősége miatt.
- A térség vállalkozásainak piacra jutása javul a közös marketing- és termékfejlesztésnek köszönhetően.
- Vállalkozási kapcsolatok épülhetnek ki a határon túlnyúló térséggel, diverzifikálódhat Orosháza és a térség gazdasága.

3.2.5 Energia-gazdálkodás ésszerűsítése geotermikus-, szolár- és biogáz-energia kiaknázásával, épületenergetikai korszerűsítésekkel

SEAP	A város fejlesztésében horizontálisan kezelendő prioritás a megújuló energiafelhasználás részarányának növelése és a racionálisabb energiafelhasználás. Célszerű elkészíttetni a Fenntartható Energia Akcióprogramot (SEAP), amely felméri a város jelenlegi energetikai helyzetét, az energiafogyasztás szerkezetét, ismerteti a megvalósításhoz szükséges intézkedéseket, erőforrásokat, valamint a várható eredményeket, hatásokat.
Geotermia	A város léptékében kézenfekvő célkitűzés a megújuló energiaforrásokban – elsősorban a jelentős mértékű napsugárzásban és a geotermiában – rejlő potenciál kiaknázása. Előnyt élveznek a rendszerszerű energiafelhasználási módok, melyek az egymást kiegészítő igényeket célszerű időbeni és térbeli elrendezéssel szolgálják ki – ez főleg a geotermikus programok esetében elvárás. Orosháza intézményei geotermikus rendszerbe kapcsolhatók, vagy napelemek telepítésével váltható ki a hagyományos energiafelhasználás egy része. Önkormányzati épületek és intézmények energiahatékonysági célú korszerűsítése és felújítása egészítheti ki a komplex programot.
Szolár-energia, biogáz-erőmű	Fel kell tárni a lehetőségeket a szolár-energia minél nagyobb mértékű kihasználására kommunális és ipari célokra. A mezőgazdaság energiafelhasználását elsősorban biogáz-üzemek kialakítása támogathatja.
Energetikai épület-korszerűsítés	Az energiafelhasználás csökkentése általános elvként követendő. Az intézményeket érintő felújítási munkálatok során lehetőleg minden esetben történjen meg a hőszigetelés és nyílászáró-csere, valamint a fűtési hálózat korszerűsítése.

Mikroklíma Kisléptékű környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése folyamatos célkitűzés a települési környezeti minőség javítására. A zöldfelületek arányának növelése a mikroklíma kiegyenlítése irányában hat és kis költséggel hatékony árnyékolást biztosít.

A részcélok megvalósításának várható eredményei:

- A széndioxid kibocsátás csökkenése.
- Élővilág sokféleségének fenntartása (biodiverzitás).
- Környezet zaj-, levegő- és hulladékterhelésének mérséklődése.
- Természeti erőforrások (víz, föld, ásványkincsek) takarékos felhasználása.
- Költségmegtakarítás az intézményi ellátásban.
- Értékét veszített terület hasznosulása (rekultivált hulladéklerakó).

3.2.6 Belső közlekedési hálózatok racionalizálása szakági koncepció alapján

SUMP A város területén belüli hálózatok (közút, közösségi közlekedés, gyalogos- és kerékpáros forgalom, parkolás) egységes, összehangolt fejlesztésének megalapozására SUMP (Fenntartható Városi Mobilitási Terv) és Átfogó Kerékpárforgalmi Hálózati Terv készítenőd.

Vasúti közlekedés A városrészeket széttagolják a vasúti pályák. A kapcsolatok javítása céljából vasúti aluljárón kell a Szegedi útig (474) továbbvezetni a Gyopárost a 47-es főúttal összekötő 4447-es utat. Gyalogos-kerékpáros aluljáró segítheti a városközpont és a Szőlő városrész biztonságos összeköttetését. Elővárosi jellegű közlekedés fejleszthető ki Szentetornya – Gyopáros – vasútállomás – üveggyári megálló között.

Belső közlekedési rendszerek A helyi közlekedési rendszerek tekintetében a városrészek közötti átközlekedés javítása a cél. A városrészeket összekapcsoló és tehermentesítő jellegű déli elkerülőút megvalósítása nagy fontosságú, mind az átmenő forgalom elvezetésében (az Ipari Park és Orosháza járás D-i része – 47-es főút hódmezővásárhelyi irány viszonylatban), mind a helyi munkába járás (Nyugati városrészből az Ipari Park felé) és teherforgalom tekintetében. A lehető legrövidebb, költségkímélő, a meglévő úthálózatot lekövető nyomvonal tervezendő. Szőlő városrész – Gyopáros átközlekedés megvalósítása a 47-es út meglévő, de használaton kívüli csomópontjának felhasználásával a Tatra utca folytatásában jöhet létre, egyben tehermentesítődik a Szent István út. A Szőlő körút K-i folytatásában „egérút” létesülhet a 474-es útig (Békéscsabai út), amely az előbb említett gyopárosi átkötéssel együtt igazi körúttá teszi a Szőlő körutat. A szerkezeti tervben előirányzott Szarvasi úti vasúti felüljáró megvalósítása nagy távlatban sem reális, elvetendő.

A város gyűjtőúthálózatát ésszerűsíteni szükséges, a valós igények és hálózati szerepkör alapján jól járható gyűrűs és sugaras rendszert kell teremteni, a csomópontok szükség szerinti fejlesztésével. A belváros távlatban csak célforgalomra tervezendő a nagy laksűrűség és az intézmények központi elhelyezkedése miatt.

Átfogó Kerékpárforgalmi Hálózati Terv Kerékpárúton jól elérhetővé kell tenni minden városrészt, figyelembe véve a munkahelyi intézményi és szabadidős útirányokat és becsült forgalmakat. A hálózatot önálló kerékpárutak, kerékpársávok és kis forgalmú utcák, valamint kerékpárparkolók-megőrzők összefüggő rendszere alkotja majd a készülő Átfogó Kerékpárforgalmi Hálózati Terv alapján.

A részcélok megvalósításának várható eredményei:

- Településszerkezet vasúthálózat miatti megosztottságának enyhülése.
- Községi közlekedési feltételek javulása (elővárosi vasút jellegű járatok).
- Déli elkerülő út tehermentesíti a belvárost.
- Szőlő városrész úthálózata kiteljesedik, Szent István út tehermentesítődik, Gyopáros felé rövidebb átközlekedés nyílik meg.
- Belváros közlekedési leterheltsége csökken, környezeti állapota tehermentesítődik az átmenő forgalom megszüntetését követően.
- Kerékpárral jól járható lesz a város, kevesebben használnak gépjárművet, javul a környezet állapota.

3.2.7 „Zöld-város” fejlesztések, építészeti arculat alakítása

Igényes városi közterületek

A főtér kertépítészeti attrakciója hozzájárult a város imázsához, egyben emelte a városközpont rangját. A kedvező hatású beavatkozás folytatandó újabb központi területek rendezésbe vonásával, elsősorban a gyermekek és az ifjú korosztály által leginkább használt közterületi pihenő- és játszóterek, találkozóhelyek megújításával. A Kölcsey és a Pacsirta utca között felszabadult terület a központi intézményekbe és a leendő sportkomplexumba célforgalom jelleggel érkezők parkolására szolgálhat. Járműmozgásoktól mentes gumi futópálya jöhet létre az Ady Endre és Deák Ferenc utca közötti tömb körül. Komplex közterületfejlesztés valósítható meg a városközpont északi folytatásában és a lakótelepi környezetben.

A városi zöldfelületek mennyisége és minősége is folyamatos fejlesztést igényel. A lakótelepeken a közkertek intenzív használata beltejesebb kialakítást követel. A Mikolay kert felújítása szükséges. Új közpark (esetleg tematikus park) alakítható ki a Fürdő utcai volt tömör helyén. Ütemezetten meg kell valósítani az intézménykertek felújítását. Kedvező adottsága Orosházának a Gyopárosi parkerdő tekintélyes területe és kedvező fekvése, melyet felújítással rendbe kell hozni. A vasútvonalak melletti „hulladék” zöldfelületek fásítandók.

Alkalmazkodás a klímaváltozáshoz

A klímaváltozással összefüggésben és településesztétikai szempontból egyaránt jelentős hozadéka van a zöldfelületek fejlesztésének, melyeket minél előbb ütemezetten meg kell kezdeni. Az utcai zöldsávok rendezésével és fasorok kiültetésével teljessé válhat a jóléti zöldfelületi rendszer. A zöldfelületekben megbújó köztérek megfelelő „bebútorozás” (padok, ivókutak, műalkotások, díszvilágítás) és burkolatrendezés, valamint fedett-nyitott, árnyékadó védőtető elhelyezése révén a lakóközösség szabadtéri találkozási helyeivé válhatnak, például a Szőlő városrészben, Szentetornyán és Rákóczitelepen.

Építészeti arculat

A város építészeti értékei nagyban hozzájárultak az esztétikus, vonzó városi környezet kialakulásához. A sajátos helyi építészeti vonásokat kiadványokon (például városi naptár) lehet népszerűsíteni és megőrzésüket eszmeileg és anyagilag egyaránt támogatni szükséges. A műemlékeket eredeti formájukban kell az utókornak továbbadni. A város alulhasznált, barnamezős vagy „rozda”-területeinek új hasznosítást kell találni, mert degradálhatják környezetüket is.

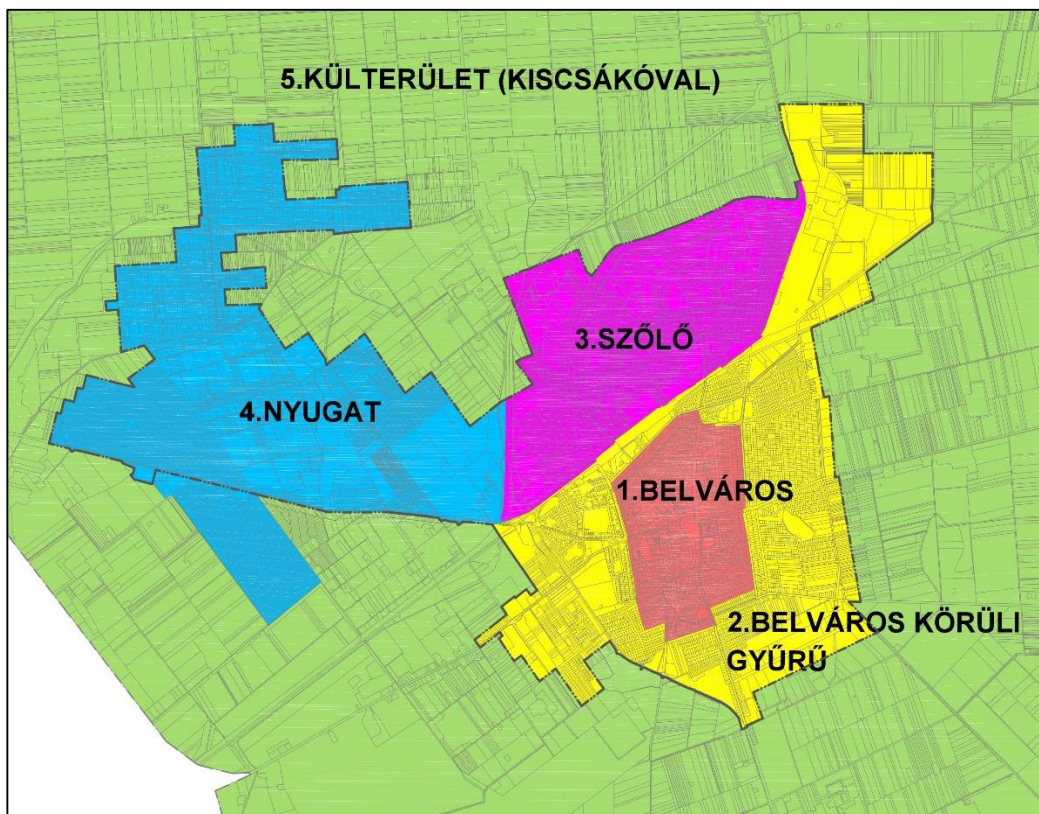
A részcélok megvalósításának várható eredményei:

- Közösségformáló közterek megvalósulása.
- Zöldfelületi fedettség növekedése, javuló mikroklíma a legsűrűbben lakott központi területen.
- Hiányt pótló közpark-létesítéssel javul a város zöldterületi ellátottsága.
- Több és jobb állapotú erdők településvédő, városképjavító és mikroklimatikus szerepe érvényesül.
- Építészeti értékmegőrzés, mindamelllett, hogy előnyösen formálja a városképet, a város jogos büszkeségére ad okot és kifejezi az elődök iránti tiszteletet, az értékek továbbörökítésének szándékát.
- A barnamezők és rozsdaterületek új hasznosítása ésszerűsítheti az ingatlangazdálkodást és javítja a városképet.

3.3 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

A legtöbb rész cél a város egészére érvényes és nem konkrét városrészre, vagy területre irányul, azonban megállapíthatók erősebb és gyengébb érintettségek a városrészek esetében. A város területe a fejlesztések szempontjából öt városrészre bontható a hasonló sajátosságok és fekvés szerint az alábbi ábrán látható módon:

Orosháza városrészei a településfejlesztés szempontjából

Belvárost érintő részcélok	<p>A Belvárost érinti a legtöbb rész cél, mivel a funkciók (központi, lakó-, kereskedelmi, stb.) halmozódása miatt itt a legtöbb a teendő. A társadalmi jellegű rész célok (nyílt közélet, hozzáférhető információk, párbeszéd, közös érdekek felismerése, hatékony partnerség, önismereti fejlesztés) legjellemzőbben a városközpontokhoz köthetők, de a Szőlő városrész, valamint a Nyugat elnevezésű terület egységben lévő Szentetornya és Rákóczitelep alközpontjai is értelemszerűen a megvalósulás helyszínei lesznek. A fenntartható, rugalmas, képességeket és tehetséget kibontakoztató közoktatás, közművelődés rész céljai többnyire a Belvárosban lévő intézményekre vonatkoznak. Az energia-gazdálkodás témakörén belül főleg a Belvárosban lévő intézményeket vonja be a város a geotermia-rendszerbe és az energetikai korszerűsítésre váró intézmények is zömmel a központban található. A Belvárosban valósul meg a „Zöld-város” fejlesztési rész cél legnagyobb része, a rendkívül magas laksűrűség miatt. Az építészeti értékmegőrzésre érdemes épületek zöme a városrészben található.</p>
Belváros körüli gyűrűt érintő részcélok	<p>A Belváros körüli gyűrűben szintén több intézmény működik (egyebek között a Kórház és néhány óvoda), melyek az energetikai megújítás rész célja alapján fejlesztésre kerülnek. A „stabil egészségügy” szintén itt értelmezhető jellemző rész célként a Kórház jelenléte miatt. A közlekedési célkitűzésekben fontos szerepe van a városrésznek, mert a Belváros átmenő forgalom alóli mentesítése a „gyűrű” útjai (például a majdani déli tehermentesítő út) levezető szerepének erősítését feltételezi. Az Ipari Park közlekedési-, közmű- és üzleti infrastruktúra-fejlesztése helyileg mindenestül a városrészhez tartozik. A legtöbb barnamezős- és rozsdaterület is itt található, melyeknek új hasznosítása kívánatos. Erős koherenciát mutat a városrészszel a „gazdasági pozíció szerzési célú kapcsolatépítés Orosháza funkcionális és tágabb térségében” megfogalmazású rész cél, hiszen a város összes nagyvállalata, az üveg- és a gépipar, valamint a szárnyas-feldolgozás a belterület ÉK-i részén és a vasútvonal mentén helyezkedik el.</p>
Szőlő városrészt érintő részcélok	<p>Szőlő városrészben elsősorban zöldfelületi jellegű beavatkozásokra lehet számítani, valamint a belső közlekedési hálózatok racionalizálása ad feladatot hosszú távon (Szőlő körút mindkét irányú meghosszabbítása). A „gondoskodó, segítő szociális intézmény-rendszer” több ellátási helye is a városrészben található. A Czina iskolát és óvodát a többi hasonló intézményre előirányzott fejlesztések fogják érinteni.</p>
Gyopárost, Szentetornyát és Rákóczitelepet érintő részcélok	<p>Nyugat városrész legjelentősebb fejlesztési rész célja az egész város számára kulcsfontosságú gyopárosi komplex turisztikai fejlesztés. Kedvezően érintik mindhárom részt (Gyopárost, Szentetornyát és Rákóczitelepet) a belső közlekedési hálózati bővítések. Az idegenforgalom kapcsán a kistérség és Dél-Békés településeivel való érdekképviselési és gazdasági, valamint marketing célú együttműködés (beleértve a határon túli településeket, Aradot és környékét) hasznos lehet a városrész számára. Az intézményfejlesztések a városrész iskoláit, óvodáit, idős otthonait is érintik és egészségügyi intézményfejlesztés is várható.</p>
Külterületet és Kiscsákó településrészt érintő részcélok	<p>A külterületen és Kiscsákón a mezőgazdálkodás a jellemző területhasználati mód, ezért a gazdaságra vonatkozó rész célok mindegyike vonatkoztatható a városrészre. Nem kapott külön említést, de Kiscsákó elszakítottága a várostesttől kedvezőtlen adottság, amely nem orvosolható teljesen, csak enyhítésére van lehetőség. Az ellátási feladatok vonatkozásában érdemes megvizsgálni a Kiscsákóhoz legközelebbi Nagyszénással történő megállapodást. Intézmények nincsenek a külterületen, viszont a tanyákon él a lakosok 5 %-a, akiknek az ellátását, szolgáltatásokhoz jutását, közbiztonságát az</p>

esélyegyenlőség elve alapján biztosítani szükséges. Nem egy tanya építészeti és gazdálkodási hagyományokat őriz és maga az életviteli mód is unikális, fenntartható jellegű, példaként szolgáló. A külterületen a biogáz-energia mezőgazdasági felhasználását szolgáló fejlesztések valósulhatnak meg.

A fejlesztési részcélok értelmezése az egyes városrészekre

Városrészek	Belváros	Belváros körüli gyűrű	Szőlő városrész	Nyugati városrész (Gyopáros, Rákóczitelep Szentetornya)	Külterület (Kiscsáková)
Fejlesztési részcélok					
Nyílt közélet, hozzáférhető információk, párbeszéd, közös érdekek felismerése, hatékony partnerség, önismereti fejlesztés					
Fenntartható, rugalmas, képességeket és tehetséget kibontakoztató közoktatás, közművelődés, sportélet, megbízható, stabil egészségügy, gondoskodó, segítő szociális intézmény-rendszer					
Ipari Park közlekedési-, közmű- és üzleti infrastruktúra-fejlesztése, komplex turizmusfejlesztés					
Érdekképviselési, együttműködési, közös marketing és gazdasági pozíciószerezési célú kapcsolatépítés Orosháza funkcionális és tágabb térségében, beleértve a határon túli településeket (Arad és környéke)					
Energia-gazdálkodás ésszerűsítése geotermikus-, szolár- és biogáz-energia kiaknázásával, épületenergetikai korszerűsítésekkel					
Belső közlekedési hálózatok racionalizálása szakági koncepció alapján					
„Zöld-város” fejlesztések, építészeti arculat alakítása					

	Erős koherencia
	Közepes koherencia
	Gyenge koherencia

3.4 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó és a részcélok kapcsolata

Orosháza településfejlesztési koncepciójának fő eleme a város 2030 évre vonatkozó jövőképe. A jövőkép a jelenlegi adottságokból kiindulva a várható tendenciákra alapozva fogalmazza meg az előrevetített, elérni kívánt állapotot.

Az átfogó célok a jövőképet három aspektusban tárják elénk a prioritásokat figyelembe véve. A jövőkép és az átfogó célok megvalósulásának útját mutatják meg a részcélok, kijelölve a legfontosabb sarokköveket, melyekre a város stratégiáját érdemes alapozni.

A fejlesztések megvalósítását végig kell, hogy kísérje a fejlesztési alapelvek betartása, melyek horizontális jellegű elvárások napjaink városfejlesztési tevékenységében.

Orosháza Településfejlesztési koncepciójának célrendszere

A hosszútávú átfogó célok és a részcélok közötti koherencia

Városrészek Fejlesztési részcélok	Értékekre nyitott, együttműködő, tevékeny, alkalmazkodó-képes, újításra kész, tanult társadalom fejlesztése	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással	Fenntartható város megteremtése racionális energiagazdálkodással, szükséges és elégséges belső közlekedési hálózatok kialakításával, igényesebb környezettel
Nyílt közélet, hozzáférhető információk, párbeszéd, közös érdekek felismerése, hatékony partnerség, önismereti fejlesztés	Erős koherencia	Közepes koherencia	Közepes koherencia
Fenntartható, rugalmas, képességeket és tehetséget kibontakoztató közoktatás, közművelődés, sportélet, megbízható, stabil egészségügy, gondoskodó, segítő szociális intézmény-rendszer	Erős koherencia	Közepes koherencia	Közepes koherencia
Ipari Park közlekedési-, közmű- és üzleti infrastruktúra-fejlesztése, komplex turizmusfejlesztés	Közepes koherencia	Erős koherencia	Erős koherencia
Érdekképviselési, együttműködési, közös marketing és gazdasági pozíciószerezési célú kapcsolatépítés Orosháza funkcionális és tágabb térségében, beleértve a határon túli településeket (Arad és környéke)	Közepes koherencia	Erős koherencia	Erős koherencia
Energia-gazdálkodás ésszerűsítése geotermikus-, szolár- és biogáz-energia kiaknázásával, épületenergetikai korszerűsítésekkel	Közepes koherencia	Erős koherencia	Erős koherencia
Belső közlekedési hálózatok racionalizálása szakági koncepció alapján	Közepes koherencia	Közepes koherencia	Erős koherencia
„Zöld-város” fejlesztések, építészeti arculat alakítása	Közepes koherencia	Közepes koherencia	Erős koherencia

Erős koherencia	
Közepes koherencia	
Gyenge koherencia	

4. A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA A MAGASABB SZINTŰ KONCEPCIÓKKAL

4.1 A jövőkép és az átfogó célok összhangja az Országos Területfejlesztési Konceptióval

Az Országgyűlés 1/2014. (I.3.) Ogy. határozata mellékleteként fogadta el a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (OFTK), mely az ország hosszú távú jövőképét, a fejlesztéspolitikai célokat és elveket határozza meg. A jövőkép eléréséhez négy hosszú távú (2030-ig szóló) átfogó fejlesztési célt és tizenhárom specifikus célt határoz meg. Orosháza jövőképe és hosszú távlatú átfogó céljai illeszkednek az ország fejlesztési koncepciójához.

A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat létrehozása keretében célnak jelöli az OFTK a funkcionális várostérség, mint módszer és elv alkalmazását, a városok sajátos gazdasági profillal történő fejlesztését, a város-vidék és a határon átnyúló kapcsolatok erősítését. Orosháza céljai párhuzamosak ezzel az elvvel.

Az OFTK kiemelten kezeli a vidéki térségek, települések sajátos vidéki értékeit megőrző, azokra épülő fejlesztését, népességmegtartó erejük képességük erősödését. Lényeges elem a mezőgazdaság, feldolgozóipar fejlesztése, a foglalkoztatás növelése, a helyi termelések helyzetbe hozása. Orosháza város törekszik elérni az országos célokat, melyek a koncepció részcéljaihoz visszahozhatók.

A településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott részcélok illeszkedését az OFTK specifikus (hét szakpolitikai és hat területi) céljaihoz az alábbi táblázat mutatja be.

A településfejlesztési koncepció átfogó céljainak illeszkedése az OFTK specifikus céljaihoz

Országos Területfejlesztési Konceptió szakpolitikai céljai	Orosháza Város Településfejlesztési Konceptió kapcsolódó átfogó céljai
Versenyképes, innovatív gazdaság	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Értékekre nyitott, együttműködő, tevékeny alkalmazkodó-képes, újjátásra kész, tanult társadalom fejlesztése
Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Kreatív tudástársadalom, piacképes térségek, K+F+I	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom	Értékekre nyitott, együttműködő, tevékeny alkalmazkodó-képes, újjátásra kész, tanult társadalom fejlesztése
Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	-
Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme	Fenntartható város megteremtése racionális energiagazdálkodással, szükséges és elégséges belső közlekedési hálózatok kialakításával, igényesebb környezettel

Országos Területfejlesztési Konceptió területi céljai	Orosháza Város Településfejlesztési Konceptió kapcsolódó átfogó céljai
Az ország makroregionális szerepének erősítése	-
A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	-
Vidéki térségek népességeltartó képességének növelés	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	-
Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása	Fenntartható város megteremtése racionális energiagazdálkodással, szükséges és elégséges belső közlekedési hálózatok kialakításával, igényesebb környezettel

4.2 A jövőkép és az átfogó célok összhangja a Békés Megyei Területfejlesztési Konceptióval

Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-ben, a 3/2014. (IX.09.) KGY határozattal került elfogadásra.

Békés megye *jövőképe*: Békés megye értékeinek megtartásával alkotó-, innovatív megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsége, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.

Békés megye fejlesztésének *átfogó céljai* 2020-ig: a megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése, a foglalkoztatás javítása.

A Konceptió kifejti, hogy gazdasági súlyát tekintve Orosháza a megyeszékhely kiugró szerepe mellett Gyula és Szarvas társaságában komoly térszervező erővel bír. A megyének összességében szerény gazdasági súlya van és erősen centralizált térszerkezettel rendelkezik, az előbb említett városok dominálnak. Külső kapcsolódási esélyeit rontja a gyorsforgalmi utak hiánya és a szomszédos megyékben lévőkre vezető gyenge minőségű főutak. A közép- és nagyvállalatok száma szinte minden ágazatban csekély és lassú a cégek evolúciója. A megye leszakadó kistérségei közé tartozik a Mezőkovácsházi Járás területe. Orosháza saját koncepciójában hídszerepet vállal Dél-Békés leszakadó területeinek a gazdasági vérkeringésbe való bekapcsolására, az országos közúthálózatba való betagozódást szorgalmazva.

A BmTFK négy stratégiai célt és négy prioritást nevez meg, melyekhez Orosháza Településfejlesztési Konceptiójának jövőképe és átfogó céljai az alábbi táblázat szerint illeszkednek.

A településfejlesztési koncepció átfogó céljainak illeszkedése BmTFK céljaihoz

Békés Megyei Területfejlesztési Konceptió Stratégiai céljai	Orosháza Város Településfejlesztési Konceptió kapcsolódó átfogó céljai
Értékalapú gazdaságfejlesztés	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Társégspecifikus brandek fejlesztése	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Társadalmi-gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között	Értékekre nyitott, együttműködő, tevékeny alkalmazkodó-képes, újírtásra kész, tanult társadalom fejlesztése Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható továbbfejlesztése	Fenntartható város megteremtése racionális energiagazdálkodással, szükséges és elégséges belső közlekedési hálózatok kialakításával, igényesebb környezettel
Békés Megyei Területfejlesztési Konceptió prioritásai	Orosháza Város Településfejlesztési Konceptió kapcsolódó átfogó céljai
Gazdasági struktúra megújítása	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Megye térszerkezetének továbbfejlesztése	Gazdasági feltételek javítása infrastruktúra-fejlesztéssel és közös érdekeket hatékony érvényesítő térségi összefogással
Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése	Fenntartható város megteremtése racionális energiagazdálkodással, szükséges és elégséges belső közlekedési hálózatok kialakításával, igényesebb környezettel
Emberi erőforrás-fejlesztés	Értékekre nyitott, együttműködő, tevékeny alkalmazkodó-képes, újírtásra kész, tanult társadalom fejlesztése

5. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

5.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

Jelen Konceptió a Megalapozó vizsgálatokra támaszkodik, amely egyben a párhuzamosan készülő Integrált Településfejlesztési Stratégiát és az új Településrendezési eszközöket is megalapozza. A vizsgálatok friss adatokra – leginkább a 2011. évi népszámlálásra, a város adatszolgáltatására, dokumentumaira és a helyi interjúk tapasztalataira – támaszkodva feltárták a társadalmi, gazdasági és környezeti helyzetet és a műszaki infrastruktúrát.

Orosháza népessége hosszútávon 25 000 fő körül tervezendő. A népesség összetételét tekintve – a legkedvezőbb forgatókönyv mellett is – elöregedő tendenciát kell feltételezni, amelyre az intézményhálózat szintjén fel kell készülni. Pozitív diszkriminációval kezelendő társadalmi réteg a fiatal korosztály, különösen a fiatal családok.

A város gazdaságának szilárd bázisait, a meglévő vállalkozásokat a fejlesztés motorjaként, vezetőiket az önkormányzat legfőbb partnereiként szükséges kezelni. Törekedni kell a gazdasági potenciált növelő beavatkozásokra, elsősorban a tovagyűrűző hatású termelő ágazatokban, a nagy hozzáadott értéket előállító, innovatív szektorban és a helyi élők munkára igényt tartó ágazatokban.

A környezet jelenlegi állapotát (2015.) fenntartandó, javítandó kiindulási helyzetnek kell tekinteni, a minőségromlással járó változások kerülendőek, vagy egyidejűleg állapotkiegyensúlyozó intézkedésekről kell gondoskodni.

5.2 A meghatározott területigényes elemek alapján javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a területfelhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Közlekedés

A város *közlekedési hálózatának* alakítása során alapkiindulásként veendő figyelembe a Békés megyei Területszerkezeti Tervben előírt országos út-nyomvonalak. A belső hálózatokra (közút, közösségi közlekedés, gyalogos- és kerékpáros forgalom, parkolás) vonatkozóan lehetőség szerint SUMP (Fenntartható Városi Mobilitási Terv) és Átfogó Kerékpárforgalmi Hálózati Terv készítenendő. A hálózatok egységes, összehangolt fejlesztésére kell törekedni az alábbi elvek mentén:

- A tervezett országos utak nyomvonalainak területi igénye szabvány szerint biztosítandók.
- A déli tehermentesítő (elkerülő) útszakasz a 4447 út vasút alatti átvezetésével tervezendő. Középtávon a nyomvonal megtervezésével kell elősegíteni a mielőbbi megvalósulást.
- Szőlő városrész és Gyopáros között gyűjtőút tervezendő a 47-es elkerülőút kiépített útcsatlakozásának felhasználásával (Tátra utca folytatása).

- A Szőlő körút K-i továbbvezetése érje le a 474 számú (Csorvási) utat a Szeged-Békéscsaba vasútvonal É-i oldalán maradván.
- A Szarvasi úti vasúti felüljáró a szerkezeti tervből törlendő, a villamosított vonal fölötti átvezetés megvalósítása nem reális.
- Kerékpárút átvezetés tervezendő a vasút alatt a Kossuth Lajos utca vagy a Balassa Pál utca vonalában a Szőlő városrész felé.
- A városközpont az átmenő forgalomtól mentesítendő, célforgalmú parkolók jelentős számban csak a határoló gyűjtőutak mentén és a megfelelő szélességű Kazinczy utcában tervezendő.
- Törekedni kell arra, hogy a város kerékpárral jól átjárható legyen kerékpárutak, kerékpársávok és kisméretű feltáróutak hálózatán.
- Javítandó a tömegközlekedés a belterület 47-es főút által elválasztott területei között, valamint a lakóhelyek és a legnagyobb dolgozó létszámú munkahelyek között.

Közműhálózatok

A város ivóvíz-ellátó hálózatában – az ivóvízminőség-javító beruházást követően – jelentősebb új nyomvonalakat nem kell tervezni. A kiépített szennyvízcsatorna-hálózatba az üdülőterület is bevonandó és Gyopároson biológiai szennyvíztisztító tervezendő. A csapadék-hálózat kialakítására koncepció-terv készítése szükséges. A belváros sürgősen megoldandó problémái prioritással kezelendők. A klímaváltozás hatásainak enyhítésére csapadékvíz-visszatartási kapacitás tervezendő. Ösztönözni kell a magántelkek csapadékvíz-visszatartását is.

Az energiaközművek rugalmas alkalmazkodása kívánatos a felmerülő igényekhez, figyelembe véve az alternatív-energia források minél nagyobb mértékű bevonását a rendszerekbe. A belvárosban geotermikus közműellátás kiépítését kell tervezni.

A város elektronikus hírközlési hálózatait az info-kommunikációs technológia térnyerését figyelembe véve kell tervezni.

Területfelhasználás

A város közigazgatási területén a mezőgazdaság elsődlegességét kell biztosítani. Az erdők – lényegesen kisebb eltartóképességüket figyelembe véve – csak szerény mértékben növekedjenek, elsősorban a beépített várostest védelmére, a szántóterületek szél elleni megóvására (erdősávok) és az értékes gyepekhez társulva, tájképalakítás és biodiverzitás-növelés céljából. Az országos ökológiai hálózat elemei a természetvédelmi szempontok prioritásával kezelendők a Településrendezési eszközökben. A mezőgazdasági majorok a város gazdasági életének fontos helyszínei, ezért – a többi művelésből kivont földrészlettel egyetemben – legyen biztosítva a tényleges használatuk folytatásához szükséges építési lehetőség. A tanyák, mint az intenzív és fenntartható gazdálkodási formák színterei, valamint a kevés megmaradt gyümölcsös, szőlő és kert területfoltjai élvezzenek építészeti előnyöket.

A beépített területek jelentős expanziója – a népesség csökkenésére tekintettel – kerülendő. A lakóterület kisméretű kiegészítése mellett a meglévő beépítés kiegyensúlyozott, környezetminőségben egyre igényesebb fejlődése biztosítandó. A családi házas városrészek központjaira lehetőleg készüljenek beépítési javaslatok, melyek a lakosság partnerségével adnak megoldást a közösségfejlesztő térképzésre, kert- és tájalakításra.

Gazdaságfejlesztésre célszerű előkészíteni a második Ipari Parkot is. Indokolt az önkormányzat elővásárlási jogát megalapítani és – egyetértés esetén – vevőkijelölési jogot szerezni a befektetési feltételek javítása érdekében.

A barnamezőket és a rozsdaterületeket olyan rendeltetésbe kell besorolni, amely elég rugalmasságot ad az előre ki nem számítható új hasznosítás számára.

Gyopárosfürdőn és az üdülőterületen a vendégforgalom növekedése, az idegenforgalmi kínálat bővülése, a környezeti minőség emelése a cél. A fürdőbejárat közelében üzletsor és nyitott-fedett korzó helyét kell biztosítani. Megfontolandó a lakótelek-méretekkel kialakított telektömbök lakóterületbe való átsorolása az előnyök és hátrányok figyelembe vételével. A lakóterületi átsorolás a lakáskedvezmények révén a terület nagyobb arányú igénybevételét (beépítését), a város üresen álló telkeinek jobb értékesíthetőségét biztosítja, ezzel szemben viszont az ingatlanokra kivetett adó csökkenését vonja magával.

Zöld-város

A város természetes környezetének megtartására általánosságban hangsúlyt kell fektetni. A jelentősebb építési programok lehetőleg zöldfelület-fejlesztéssel karöltve valósuljanak meg. Nyerjenek nagyobb teret a szabadidő-eltöltés aktív formái, a séta, sport, játék, a közösségi események. Pótlódjon a város hiányos közpark-ellátottsága. A zöldfelületi hálózatot kiegészülő és új egységes fasorok fogják egységbe.

5.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

Orosháza város 2010-ben elkészítette a régészeti és építészeti értékek Örökségvédelmi Hatástanulmányát. A tanulmány a szakmai elvárásoknak megfelelő részletességű. A Településrendezési eszközök készítése során az országosan védett objektumok adatait az országos nyilvántartás alapján frissíteni szükséges.

A város régészeti lelőhelyeit a Településrendezési eszközökben rögzíteni szükséges, hogy megfelelő védelemben részesülhessenek. A településfejlesztési beavatkozásokkal el kell kerülni a lelőhelyeket és védőzónájukat. A Nagytatársánc, amely az Alföld legnagyobb szabású egykori földvára, sérülékenysége és egyedülálló értéke miatt külön figyelmet érdemel, bemutatóhellyé fejleszthető.

Orosháza épített környezete is értékeket hordoz. Az utolsó megtelepedés óta eltelt negyed évezredben alaposan átformálódott a város, de központjában jó néhány épület őrzi létrejöttének eredeti állapotát.

Részlet az örökségvédelmi hatástanulmányból: Orosháza kialakulása (Nagy Dorottya rajza)

A belterületen műemléki védettség alatt áll az evangélikus egyház által emelt Mikszáth Kálmán utcai épületegyüttes a városközpontban, továbbá a Gémes palota (Dózsa György utca 22.) Tájház (Dózsa György utca 22.) és a Zombai utcai Magtár (9. szám). A külterületen a kiscsáki Geist Gáspár kert, kastély, kápolna és melléképület, valamint a külterületi (Belsőmonor helységben lévő) Holeczka tanya épületegyüttes (tanyaház, csárda, ólak, góré, szín).

Helyi jelentőségű védett értékek a városközpontban és közelében szétszórva találhatók, melyek értékvétele 2010-ben megtörtént. Megóvásukra támogatási alapot kell létrehozni, mert hathatós segítség nélkül a tulajdonosok nem tudják finanszírozni a szakszerű állagmegóvást és az értékek gyors pusztulásnak indulhatnak.